

## MEDİNE'DE RAMAZAN\*

*Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..*

Aziz ve sevgili Akra dinleyicilerim! Size bu sefer Peygamber SAS Efendimiz'in mübarek Medîne-i Münevvere'sinden cuma konuşmamı yapıyorum, çok mutluyum. Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlenizin Ramazan-ı Şeriflerini mübarek eylesin... Ramazan'ın feyzinden, bereketinden istifade eden mü'min kullarından eylesin... Oruçlarınızı, teravih namazlarınızı, Kur'an-ı Kerimlerinizi, zikir ü tesbîhâtınızı, hayrât u hanesâtınızı, ikrâmâtınızı kabul eylesin... Bu aydan en güzel tarzda istifade edenlerden ve rızasını kazananlardan eylesin...

Burada da zaman zaman akşamları oturup, sohbet ediyoruz. Önce burayı şöyle bir kısaca anlatayım sevgili dinleyiciler! Sohbetin yapıldığı yer biraz göz önünde canlansın.

### a. Medîne'den Manzaralar

Bir kere, hitab ettiğimiz kardeşlerimizin yaşadıkları yerlere göre burası günlük, güneşlik, sıcak bir yer... Latîf bir akşam oluyor. Gündüzleri yakmayan bir güzel sıcaklık oluyor. Evvelki haftalar, iki-üç hafta önceki geldiğimizdeki acı soğukları görmedik bu sefer.

---

\* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Latîf gidiyor Ramazan. Harem-i Şerîf'in, yâni Peygamber SAS Efendimiz'in mescidinin içini, akşamları bir göreceksiniz. Her zaman tabii kalabalık, rağbet var, izzet var, gayret var, şevk var. Herkes Peygamber Efendimiz'in mescidinde namazı kaçırmamak için vakitlice evinden çıkıp, koşup gidiyor ama, akşamleyin Mescid-i Saadet'in, Efendimiz'in mescidinin manzarası görülmeye değer, videoya alınmaya değer manzara.

Bir kere mescidin içi akşam namazında tıklım tıklım dolu... Bu Türkiye'de böyle değil! Akşam namazında, Ramazanlarda, Türkiye'de camiler çok tenhadır. Bir kaç takva ehli müslüman, "Camide namazı gene cemaatle kılayım, kaçırmayayım!" diye gelir; ötekiler hepsi, iftar ediyoruz, oruçluyuz diye evinde masasının başında olur. Böyle adet olmuş. Bu yanlış!.. Çünkü Ramazanda ibadete şevkimiz, gayretimiz artacağına göre, daha kârlı, puan bakımından daha çok puan kazanacak, sevap kazanacak çalışmalar yapmamız gerektiğine göre, Ramazanda böyle camilerin daha çok dolması lazım! Akşam namazlarının daha kalabalık olması lazım!..

Öyle olmuyor, akşam namazlarında cami boş oluyor. Namazlar dört vakte iniyor. Kaç vakit namaz var?.. Beş vakit... E dörde iniyor neredeyse, akşam namazları kılınmıyor camilerde. Bazen gittiğimiz yerlerde görüyoruz, bakıyoruz müezzin de yok, imam da yok... Tabi kapıyı çalınca, kendimiz ezan okuyunca kalkıp geliyor,

“—Ee ne yapayım? Cemaat gelmeyince ben de evimde kılıveriyorum, meşrutada kılıyorum!” diyor.

Bu bizim ÷lkemizde bir kusur. Burada ise çok güzel bir meziyet... Burada tabii, İslâm’ın doğru olan şeklini görmüş oluyoruz. Cami akşam namazında tıklım tıklım dolu... Bunlar da bizim gibi oruçlu. Sabahtan akşama oruç tutan insanlar... Niye akşam namazlarında bizim camilerimiz boş da, bunlarınki dolu?.. Fark nedir?.. Bunlar namazı cemaatle kılmanın, evde kılmaktan yirmi yedi kat sevaplı olduğunu biliyor, sevaba daha çok gayret gösteriyor. Bizimkiler, Allah affeder diye düşünüyor, yemek yemeyi tercih ediyor. Halbuki öyle olmaması lazım!

Tabii camiye gittiği zaman orucu orada açar. Ezan okunduktan sonra namazı kılan, namazı kılmış olarak rahat bir şekilde sofrasının başına gelir.

Burada, Mescid-i Saadet’in içinde, bir kere ikindide sofralar kuruluyor. Yani ikindi namazını kıldınız mı, cami kalabalık. Bakıyorsunuz, hemen rulo şeklindeki muşamba sofra örtüleri yuvarlanıyor. Bir uçtan bir uca, saflar boyunca kocaman muşambalar seriliyor insanların önüne... Yani bu ne demek?.. Akşamleyin buradaki sofranın yeri burası... Yani yeri

hazırlanmış oluyor. Herkes onun kenarına çekiliyor. Mescidin içi saf saf sofraya doluyor. İkinci namazından sonra...

Ve bir güzel şey daha: İkindiden akşama kadar camide namaz kılarak, Kur'an okuyarak, tesbih çekerek ibadetle vakit geçiriyorlar. Bu da çok sevaptır. Peygamber Efendimiz SAS'in hadis-i şerifinde var:<sup>1</sup>

## إِنْتَظَرُ الصَّلَاةَ بَعْدَ الصَّلَاةِ

(*Intizarü's-salâti ba'de's-salâh*) "Bir namazdan öteki namaza kadar camide beklemek!"

1 Müslim, *Sahîh*, c.II, s.57, no:369; Neseî, *Sünen*, c.I, s.252, no:143; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.235, no:7208; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.94, no:139; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.133; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.15, no:2738; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.I, s.6, no:5; Ebû Avâne, *Müsned*, c.I, s.196, no:623; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.389, no:6503; İshak ibn-i Râhoveyh, *Müsned*, c.I, s.455, no:528; Ebû Hüreyre RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.XI, s.28, no:3158; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.IV, s.475, no:2608; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.3, no:11007; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.189, no:698; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.I, s.90, no:177; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.507, no:1355; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.110, no:528; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.15, no:2739; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.I, s.379, no:488; Hz. Ali RA'dan.

İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.314, no:1039; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan. Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.419, no:2725; Ubâde ibn-i Sâmî RA'dan.

*Kenzü'l-Ummâl*, c.IX, s.284, no:26027,26029, 26043 ve c.XV, s.806, no:43200, 43292; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.IV, s.314, no:3248; c.V, s.466, no:4504 - 4508; c.VI, s.17, no:4607.

çok sevaptır. [İnsanın günahlarının affına, derecesinin yükselmesine sebep olur.] İnsan namaz kılsa da kılmasa da, camide namazı beklediği için namazdaymış gibi büyük bir mükâfat alır, büyük sevap alır.

Tabii, oruçlunun duası da makbul... Allah-u Teâlâ Hazretleri oruçlu kulunu seviyor; “Bu benim için şehvetini, yemesini, içmesini, arzularını terk etti, nefesine hâkim oldu. Kendi iradesine sahip çıktı, yemedi, içmedi; ağzı kokuyor açlıktan, gözleri baygınlaşmış, hali biraz süzölmüş, benzi sararmış...” diyor ve duasını kabul ediyor.

Duaların en güzel tarzda, en çok kabul edildiği, en büyük mükâfatların verildiği zamanlardan birisi de sevgili dinleyiciler,

—hem Ramazan’da, hem başka zamanda— ikindi ve akşamın arasındır. Güneşin battığı zamandır.

Bir başkası nedir?.. Güneşin doğduğu zamandır. Sabah namazından sonra oturuyoruz, dua yapıyoruz, işrak vaktine kadar bekliyoruz, o sevapları alıyoruz. Hocamız’ın tertiplemiş olduğu *Evrâd-ı Şerîfe*’yi okuyoruz. Yasin-i Şerifleri okuyoruz, dualar ediyoruz, o vakti değerlendiriyoruz...

Bir de tabii, ikindiden sonra akşama kadar bir vakit var. Bunu değerlendiren pek olmuyor. Abdül’aziz Hocamız Rh.A dermiş ki;

“—Benim tecrübelerime göre, hayattaki kendi deneyimlerime göre, gâlibâ bu ikindiden akşama kadar beklemek daha da feyizli... Daha da çok sevap alıyor insan!..” diye buyurmuş.

Alim, mürşid-i kamil, mübarek insanların sözleri değer taşır. Öyle dediğine göre bizim de sabah namazından sonra işrak vaktine kadar zamanımızı evde Evrad okuyarak, zikrederek, cüz okuyarak değerlendirdiğimiz gibi, o vakti de değerlendirme alışkanlığımız inşaallah bundan sonra olur.

Tabii bu Harem-i Şerif’te, Mescid-i Nebevî’de bu da olmuş oluyor. Yâni, ikindiye gelenler akşama kadar bekliyorlar.

Biz de arkadaşlarla konuşuyoruz;

“—Nasıl, durumunuz müsait mi, akşama kadar durabilecek misiniz?.. Yâni, mideniz rahat mı? Abdestiniz sıkışmadan, rahat bir şekilde akşam namazını kılabilecek misiniz?” diye.

“—Kılabileceğiz...” diyorlar, kalıyoruz.

Hatta bizden daha babayiğitler vardır. Tahminim onlar akşam yemeğini yedikten sonra, yatsıya kadar bekleyip de, teravihi kılıp da, evlerine belki öyle gidiyorlardır. Bunlar da daha babayiğit tabii. Abdestli daha sağlam durabilen kimseler, değiştirme ihtiyacı olmayan kimseler.

Şimdi sofralar kuruluyor Mescid-i Saadet’in içinde, gayet güzel ve herkes sofrasına insan kazanmaya çalışıyor. Sofranın sahibi kimselerden birisi ayakta, gelene geçene güleç bir yüzle, tebessümle davette bulunuyor. En güzel sözleri söyleyerek;

“—Hacı efendi, lütfen bizim soframızı şereflendir, gel otur!” diye.

Kimisini kolundan tutuyor, kimisinin ayakkabısını alıyor elinden... Yarı şaka, yarı ciddi, yarı zorlama, yarı serbest, böylece sofrasına oturtmağa çalışıyor.

Bu neden kaynaklanıyor, ne sebeple böyle yapılıyor?.. Çünkü Peygamber Efendimiz'in hadis-i şeriflerinden biliyoruz ki, "Bir oruçluya isterse bir hurmayla bile, bir içim suyla bile iftar ettiren..." Yâni ona yardım ediyor. Oruç tutmuş akşama kadar, ona biraz bir şey vermiş oluyor. "İftar ettiren bir kimseye, o oruçlunun oruç tutmasından kazandığı sevap kadar sevap verilir; ama oruçlunun sevabından bir şey eksilmeden..." Onun misli veriliyor yâni, oruç tutana zarar yok. Oruç tutan, zaten o sevabını alıyor. "Ona iftar ettiren de, onun kazandığı sevap kadar sevap kazanır." diye hadis-i şerif olduğu için, herkes sevap kazanmaya gayret ediyor. Kolundan tutuyor insanları, sofrasına davet ediyor. Oturtmaya çalışıyor. Hatta biraz ikindiden sonra camiye gelecekseniz, caminin kapısından arkadaşlarınızın olduğu mıntıkaya, oradaki sofraya varıncaya kadar, bin defa yolunuz kesiliyor. Önünüze birisi çıkıyor;

"—Bizim soframıza buyur!" diye, hiç tanımadığın insanlar. O güleç yüzle davet ettiği için siz de cevap veriyorsunuz;

"—Çok teşekkür ederim ama benim arkadaşlarım var, soframız var; müsaade edin oraya gidelim!" filan diyorsunuz.

Tabii bu lafları anlatmak zor olduğundan, bir kurnazlığı var bu işin: Bir arkadaş öteki

arkadaşın elini tutuyor, sürükleyip götürüyor. Yâni bir sofraya sahibi, bir müşteriye yakalamış sofrasına götürüyor gibi olduğu için, kimse ona ses çıkartmıyor, artık bu sahiplenilmiş bir kimse diye. O zaman, rahatça sofranızın başına gidiyorsunuz.

Tabi herkesin dili kıpır kıpır, zikirle meşgul, dua ile meşgul... Elinde tesbihler. Bir ruhânî, mübarek, güzel hava... Güneşli tabii hava... Böyle umumiyetle günlük güneşlik oluyor, latif bir hava... Mescidin bir köşesinden şöyle etrafa baktığınız zaman, böyle ruhânî, ilâhî bir manzara ile, çok hoş bir manzara ile karşılaşıyorsunuz.

Tam iftara beş dakika kala, artık oruçlunun duası makbul diye, sofrada bir mübarek hocaefendi, yaşlı bir kimse, ak sakallı bir kimse, bilen bir şahıs elini kaldırıyor, umumî olarak dua ediyor. Yâni yemekten evvel, iftar olmadan önce... Herkes amin diyor, herkes kendi duasını ediyor. İftardan önce bu dua bitiyor. Ondan sonra top patlıyor, iftara geçiliyor.

Bir güzel adet burada, bu Hicaz'da, Suud'da: Akşam namazını da, oruçlular iftar etsin diye şöyle bir on dakika kadar geciktirerek kılıyorlar. Yani hemen kamet getirilip farza durulmuyor.

Herkes sofrasında ne getirmişse, şimdi müsaade ediyorlar birazcık pirinç gibi, ekmek gibi bir şey... *Dukka* dedikleri güzel kokulu bir baharat... Hurmanın çeşitleri, irileri, ufakları, *acve* cinsi, *celebi* cinsi, süteri cinsi, buzdolabından çıkmış, *rutab* cinsi, yarısı olmuştur, yarısı taze, yarısı tatlanmış, çıtır çıtır, kıtır kıtır güzel hurma



çeşitleri... Buzdolabından çıkmış olduğu için, buzlu buzlu Zemzem suları... Arap kahvesi, sarı renkli; *hel* denilen bir baharat konulmuş içine... O da mideye iyi gelirmiş, tansiyonu düşürürmüş, şekeri azaltırmış... Şifalı bir şey...

İşte bunlarla böyle güzel iftar ediliyor. Beş dakika içinde şöyle hafif, çok hafif bir iftariye oluyor. Ondan sonra kamet getiriliyor, cemaatle namaz kılınıyor. İsteyen evine gidiyor.

Bir güzel şey daha: Akşamla yatsının arası bir buçuk saat olduğu halde, Ramazan'da iki saat yapıyorlar. Yatsı namazının asıl saatinden yarım saat sonra ezanı okuyorlar, kılıyorlar. Bu da oruç tutan insanın yemek yemesi, abdest tazelemesi ve camiye yetişmesi bakımından çok münasib oluyor. Türkiye'de de gâlibâ, camilerde bu sene böyle yapılmaya başlanmış. Güzel bir şey...

Çünkü, yatsının zamanı geniştir. Akşamdan bir saat yirmi dakika sonra, bir saat kırk dakika sonra mevsimine göre, yatsının vakti girer. Sahur vaktine kadar yatsının kılınacak zamanı olduğu için, böyle acele etmeye bir mecburiyet yoktur. Yarım saat tehir edildiği zaman, herkes güzelce namazını kılabilir. Böyle güzel.

Tabi herkes burada sevap kazanmaya çalışıyor. İnsanların yüzlerinde, hareketlerinde, davranışlarında muazzam bir gayret görüyoruz. Sevap kazanmak için koşuyor herkes... Sadakalar veriliyor, zekâtlar dağıtılıyor, iftar yemekleri, ziyafetleri çekiliyor, sahur ziyafetleri oluyor. Sahura çağırıyorlar. Sahurda da ziyafet çekiyorlar arkadaşlar birbirlerine...

Sevap kazanmak için ellerinden geleni yapıyorlar. Neden?.. Çünkü gönül kazanmak çok önemli...

Mü'minlerin arasındaki arkadaşlık, muhabbet çok önemli...

## b. Mü'minin ve Kâbe'nin Hürmeti

Peygamber SAS Efendimiz'in bir hadis-i şerifini, Abdullah ibn- i Ömer RA rivayet etmiş. Onu da okuyayım bu konuda... Peygamber Efendimiz SAS Hazretleri Kâbe-i Müşerrefe'ye nazar eylemiş. Tabii, Kâbe-i Müşerrefe dünyanın en mübarek mescidi yani ibadethanesi. Ta Hazret-i Adem Atamız zamanından hatıralarla dolu bir yer. Nice zamanlar oralarda ibadetler edilmiş, ibadethane yıkılmış, tamir edilmiş bu güne kadar gelmiş. Dünyanın en eski, en şerefli mescididir Kâbe-i Müşerrefe'nin olduğu yer. O Kâbe-i Müşerrefe'ye nazar etmiş, bakmış sevgiyle Peygamber Efendimiz, hitab eylemiş, buyurmuş ki:<sup>2</sup>

---

<sup>2</sup> Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.36, no:5719; Amr ibn-i Şuayb Rh.A, dedesinden.

Lafız farkıyla: Tirmizî, *Sünen*, c.VII, s.337, no:1955; İbn-i Mâce, c.XI, s.418, no:3922; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIII, s.76, no:5763; Taberânî, *Müsnedü's- Şâmiyyîn*, c.II, s.396, no:1568; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VI, s.327; Abdullah ibn- i Ömer RA'dan.

Lafız farkıyla: Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.37, no:10966; Beyhakî,

*Şuabü'l-İman*, c.V, s.296, no:6706; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

*Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.254, no:263; *Kenzü'l-Ummâl*, c.1, s.287, no:817;

*Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.151, no:2086; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XVII, s.432, no:18527.

لَقَدْ شَرَّفَكَ اللهُ وَكَرَّمَكَ وَعَظَّمَكَ، وَالْمُؤْمِنُ أَعْظَمُ  
حُرْمَةً مِنْكَ، يَعْنِي الْكَعْبَةُ

(طس. عن ابن عمرو)

RE. 348/9 (*Lekad şerrefeki'llâhu ve kerremeki ve azzameki, ve'l- mü'minü a'zamü hurmeten minki, ya'ni'l-kâ'beh.*) *Sadaka rasûlü'llâh.*

Hitab ediyor Kâbe'ye, diyor ki:

(*Lekad şerrefeki'llâhu*) “Allah seni şerefleştirmiş, yâ Kâbe! (*ve kerremeki*) Allah seni mükerrem eylemiş, (*ve azzameki*) Allah seni ulu eylemiş, muazzam eylemiş, şerefleştirmiş. Soylu, ulu, şerefli bir binasın... Allah sana bu meziyetleri ihsan eylemiş ama, (*ve'l- mü'minü a'zamu hurmeten minki*) mü'minin hürmeti, mü'min kulun izzeti, kıymeti, hürmeti senden daha fazladır!” diye buyurmuş bir hadis-i şerifte...

Tabii, Peygamber Efendimiz söyleyince çok mühim oluyor, önem kazanıyor. İslâm'ın güzelliğini de gösteriyor. İslâm'ı bilmeyenlerin bu hadis-i şerifi duymasını o bakımdan isteyerek, özellikle sözümün arasında beyan etmek istedim. Müslüman kardeşlerimizin de bilmesini istedim. Müslüman kardeşlerimiz de insanın kıymetini bilsinler, birbirlerinin kadrini bilsinler, arkadaşlığın kıymetini bilsinler. Din kardeşliğinin ne kadar sevaplı olduğunu bilsinler... İnsanoğlunun ne kadar şerefli bir mahlûk olduğunu, Kâbe'den bile

daha hürmetli olduğunu, gönlünün kırılmaması gerektiğini, gönlünün yapılması, gönlünün hoş edilmesi gerektiğini hiç kimse unutmasın!..

Bizim büyüklerimiz unutmamışlar. Yunus Emre'nin sözü ne kadar güzel! Halkımıza asırlarca önce öğretmiş; ilâhileriyle, şiirleriyle:

*Bin Kâbe'den yeğrekdir, bir gönül imâreti.*<sup>3</sup>

Yâni, “Bir gönül yapmak, bir gönlü hoş etmek, bir insancağızı sevindirivermek, bin Kâbe'den daha kıymetlidir... Bin defa Kâbe'yi tamir edip yapmaktan daha kıymetlidir.”

Tabii, nereye dayanarak söylüyor Yunus Emre bu sözleri?.. Bilgili insan, dini bilen bir insan; Peygamber SAS Efendimiz'in biraz önce

---

<sup>3</sup> Dr. Mustafa Tatçı, *Yunus Emre Divanı*, s.366, ş. no: 380. Şiirin tamamı:

*Nice bir besleyesin bu kadd ile kameti,  
Düştün dünya zevkine, unuttun kıyameti.*

*Topraktan yaratıldın, yine topraktır yerin,  
Toprak olan kişiler, n'ider bu alâmeti.*

*Uslu değil delidir, yüce saraylar yapan,  
Akıbet viran olur, cümlelerin imareti.*

*Dürüş, kazan, ye, yedir, bir gönül ele getir,  
Bin Kâbe'den yeğrekdir, bir gönül imâreti.*

*Kerâmetim var diyen, halka sâlûsluk satan,  
Nefsin müslüman etsin, var ise kerâmeti.*

*Nefsi müslüman olan, hak yola doğru varır,  
Yarın ona olacak, Muhammed şefâati.*

*Yüz bin peygamber gele, hiç şefâat olmaya,  
Vay eğer olmaz ise, Allah'ın inayeti.*

*Yunus imdi sen dahi, gerçeklerden ola gör,  
Gerçek erenler imiş, cümlelerin ziyareti.*

okuduđum hadis-i Őerifine dayanarak sylyr:  
İnsanın kıymeti Kâbe'den stn...

Kâbe'nin kıymetinin ne kadar üstün olduğunu herkes görüyor, cümle cihan halkı biliyor. Herkes nice milyonlar, masraflar yaparak, zahmetler ederek o mübarek Kâbe-i Müşerrefe'yi ziyarete geliyor. İhram bezini beline ağlaya ağlaya sararak, ağlaya ağlaya Lebbeyk çekerek, ağlaya ağlaya tavaf ederek, bu mübarek mescidi, bu mübarek binayı ziyaret ediyor. Tavaf ediyor, Hacer'l-Esved'i öpüyor. Hacer'l-Esved'i öpmek için, insanların böyle birbirleriyle izdihamı, yarıŐması, ben peceđim diye sevgisi, gayreti çok önemli...

Şimdi Peygamber SAS Efendimiz, herkesin bu kadar izzet ve itibar ettiği, uzak diyarlardan koŐtuđu, geldiği Kâbe-i Müşerrefe'yle, insanın kıymetini mukayese ediyor. "İnsan dahakıymetli!" diyor. Yanımızdaki insan, elimizin altındaki insan, belki çocuğumuz, belki eŐimiz, belki komŐumuz, belki kardeŐimiz, belki iŐ arkadaŐımız, belki de yabancı bir kimse... Her kim olursa olsun, netice itibariyle insan... İŞte bir insanın gönlünü yapmak fevkalâde önemli!..

Onun için, buradaki insanlar tabii Arapça'yı daha iyi biliyorlar, dođrusu hadis-i Şerifleri

daha çok okuyorlar, ayet-i kerimeleri daha iyi anlıyorlar. Onlara da tabii, ayet-i kerimelerin mânâları tefsirle iyice anlaşılabilir ama, tefsir okumasalar da az çok kelimelerden sezinliyorlar, gözleri yaşıyor, ağlıyorlar. Onun için, sevap kazanmaya, gönül kazanmaya gayret ediyorlar.

Biz de inşâallah sevgili kardeşlerim, sevgili dinleyiciler; insan kıymeti bilelim!.. Müslüman insanın kıymeti çok yüksektir. Onun gönlünü yapmak, onu sevindirmeye çalışmak çok önemlidir.

### c. Ramazan'da Cömertliğin Artması

Biliyorsunuz, Ramazan deyince bazı çağrışımlar, hatırımıza hemen bir şeyler geliyor. Ramazan nedir?.. İlk çağrışım; Ramazan *mâh-ı gufrân*'dır. Ne demek?.. Allah'ın kullarını avf u mağfiret ettiği ay demek. Oruç tutacak, tevbe edecek, *Estağfiru'llâh* diyecek, ibadet edecek, teravih kılacak; Allah mağfiret edecek. Gufran ayı, Allah'ın çok kullarını, her iftar vaktinde nice nice cehennemi hak etmiş kulları bağışlayıp affettiği bir ay.

Ramazanda başka bir çağrışım, hatırımıza derhal gelen kelimelerden birisi; Ramazan, *mâh-ı Kur'an*, Kur'an ayıdır. Peygamber Efendimiz Ramazanda, Kur'an-ı Kerim'i baştan sona okuduğu için Cebrail AS'la; biz de Ramazanda hatim indirmeye çok gayret ediyoruz.

Kur'an-ı Kerîm'e çok çalışmamız lâzım, ezberimizi arttırmamız lâzım, hatim yapmamız lazım!..

Kur'an-ı Kerîm'le ilgili gayretimizin –mânâsını anlama yolundaki gayretimizin de, tefsiri ile ilgili gayretimizin de— artması lâzım!.. Bir başka çağrışım nedir?..

Peygamber SAS insanların en cömerdiydi. Çok kerametli, çok ikramlı, çok cömert idi Peygamber Efendimiz ama, en cömert olduğu ay da Ramazan ayı idi. Demek ki, Ramazan ayında bizim de cömertliğimizi arttırmamız lâzım!..

“—Ben zaten başka aylarda da hayrımı yapıyorum!” diyebilir insan ama, Ramazan'da daha önemli... Bu ayda verilen sadakaların, zekâtların, yapılan hayrât ü hasenâtın Ramazan'da mükâfatı çok daha fazla...

Onun için bazı büyük zatlar, zekâtlarını Ramazan'da vermeye gayret ediyorlar, Ramazan'da dağıtıyorlar. Neden?.. Sevabı daha fazla diye. Biz de hayrat ü hasenatımızı, sadaka ve zekâtlarımızı bu ayda vermeye çalışırsak, verirsek, sevabı daha fazla olacağı için, çevremizi düşünelim, tanıdığımız kimselere vermeye çalışalım!

Tanıdığımız fakirleri bulmaya çalışalım, gerçekten fakir olan insanları anlamaya çalışalım! Onları bulup, vermeye çalışalım hayırlarımızı, zekâtlarımızı...

Gerçekten ihtiyacı olan bölgeler var bir de. Meselâ taşrada, Anadolu'nun bazı fakir yerleri var. Ayrıca mesela, Kuzey Irak'taki kardeşlerimiz var; çok yoksul durumdadılar, ablukadan da çok bunalmış durumdadılar...

Kafkasya'daki kardeşlerimiz var. Makedonya'da, Bosna'da, Hersek'te kardeşlerimiz var, Afrika bize biraz uzak gibi görünüyor ama Somali'de, diğer Afrika ülkelerinde kardeşlerimiz var. Organizasyonlar yapabiliriz. Artık Türkiye geliştirdi, beynelmilel ticareti ve münasebetleri güzel yapıyor.

Hayratımızı oralara da götürüp verebiliriz, fakir yerlere... Birisini görevlendiririz, gider orada dağıtır. Böyle bir sistem, organizasyon yapmak mümkün...

Gönül kazanmalı, hayrı, hasenatı arttırmalı, böylece çok sevaplara nail olmaya çalışmalı!..

Peygamber SAS Efendimiz'in Ramazan ayında cömertliğini arttırması; zaten kendisi cömert, zaten günahları bağışlanmış, o Ramazandaki gayretinin fark edilir bir hale gelmesi gözümüzün önünden gitmemeli.

#### **d. Vefat Edene Kelime-i Şehadet Telkini**

Allah-u Teâlâ Hazretleri oruçlarınızı kabul eylesin... Teravihlerinizi, hatim sürmenizi, mukabele okumanızı, zikirlerinizi, iftar sahur ziyafetlerinizi, yaptığınız her türlü hayırları kabul eylesin...

Bir anınızı bile boş geçirmemeye gayret edin!..

Dün akşam, otelde hacı kardeşlerimizi, umreci kardeşlerimizi topladık. Peygamber SAS'in bir hadis-i şerifini okuduk Onu da size okuyuvereyim de sohbetimi öyle bitireyim. İbn-i Abbas RA'dan rivayet edildiğine göre Peygamber SAS



Efendimiz buyurmuş ki:<sup>4</sup>

لَقِنُوا مَوْتَكُمْ شَهَادَةً أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، فَمَنْ قَالَهَا  
عِنْدَ مَوْتِهِ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ. قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ،  
فَمَنْ قَالَهَا فِي صِحَّتِهِ؟ قَالَ: تِلْكَ أَوْجِبُ وَأَوْجِبُ،  
الَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ جِئْتُ بِالسَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِينَ  
وَمَنْ فِيهِنَّ، وَمَا بَيْنَهُنَّ، وَمَا تَحْتَهُنَّ فَوَضَعْتُ فِي  
كَفِّهِ الْمِيزَانَ، وَوَضَعْتُ شَهَادَةً أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ  
فِي الْكَفِّ الْأُخْرَى، لَرَجَحْتُ بِهِنَّ

(طب. عن ابن عباس)

**RE. 349/3** (*Lekkînû mevtâküm şhadete en lâ ilâhe illa'llâh*) “Vefat üzere olan hastalarınıza, –muhtezir diyoruz, halet-i nezi’de diyoruz– ölmek üzere olan kişilere *Lâ ilâhe ila'llah* sözünü telkin edin! Yanında söyleyin, o da söylesin!”

(*Femen kâlehâ inde mevtihî vecebet lehü'l-cenneh*) “Çünkü, kim ölürken son sözü *Lâ ilâhe illa'llâh* olursa, cennet ona vacib olur.” diye müjdeledi ve emretti Peygamber Efendimiz. “Vefat eden kimselere, mevtanıza *Lâ ilâhe illa'llâh*’ı, şhadet kelimesini, *Eşhedü en lâ ilâhe illa'llâh*’ı telkin edin!” diye.

<sup>4</sup> Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.12, s.254, no:13024, Abdullah ibn-i Abbas RA’dan.

*Kenzü’l-Ummâl*, c.XV, s.568, no:42206; *Mecmaü’z-Zevâid*, c.III, s.65, no:3916;

*Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XVII, s.450, no:18571.

(*Kalû: Yâ rasûla'llâh, femen kalehâ fi sıhhatihî*) Sordular, dediler ki: “Böyle ölüm anında söyleyenlere cennet vacib oluyor, cennete gidecek gibi oluyor; sıhhatli halindeyken *Lâ ilâhe illa'llâh* dese, *Eşhedü en lâ ilâhe illa'llâh* dese, onun hali ne olur?” deyince, Efendimiz müjdeledi, buyurdu ki:

(*Kale: Tilke evcebe ve evcebe*) “Ooo, bu daha çok cenneti vacib kılar, daha çok cenneti vacib kılar!” Sıhhatliyen söyleyince, daha çok cennetlik olması garantili olur.

Çünkü, vefatında insan öleceğini biliyor, dünyadan ümidi kalmıyor, ahirete elbette imanla geçmek ister ama; sıhhatli halindeyken keyifler var, zevkler var, günahlar var, haramlar var, şeytan var, nefis var...

Günahlardan kendisini tutarak, ibadetleri yaparak, zikrini yaparak, sıhhatli haldeyken, yani şerre, günaha kayma durumu, imkânı varken *Lâ ilâhe illa'llâh* demek, daha da büyük bir güç istiyor, daha büyük bir ruh kuvveti istiyor.

Onun tabii, cenneti kazanması daha gerekli olur, diye Efendimiz müjdelemiş. O bakımdan, *Lâ ilâhe illa'llâh*'ı çok söylemeliyiz.

Hadis-i şerifi tamamlayayım:

(*Ve'llezî nefsi bi-yedihî*) “Canım elinde olana, yâni Allah'a yemin ederim ki, (*lev cîe bi's-semâvati ve'l-aradîne*) eğer semalar ve yerler —yedi kat sema, yedi kat yer— getirilse, (*ve men fîhinne*) onların içindeki varlıklar getirilse, (*ve mâ beynehünne ve mâ tahtehünne*) üstündeki

varlıklar getirilse, altındaki varlıklar getirilse, (ve vudiat fî kefeti'l-mîzân) ahiretteki amellerin tartılacağı terazinin bir kefesine konulsa; (ve vudiat şehâdeti en lâ ilâhe illa'llâhu fi'l-keffeti'l-uhrâ) karşı kefesine de kelime-i şehadet, *Lâ ilâhe illa'llâh* konulsa, (leruccihat bihinne) o daha ağır basar!” diyor. Yâni semalardan, yerlerden, yerlerin gökleriniçindeki, altındaki, arasındaki varlıkların ağırlığından, sevap bakımından daha kıymetli oluyor.

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ  
وَرَسُولُهُ.

(Eşhedü en lâ ilâhe illa'llah, ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlühû) demek çok önemli...

Çünkü, insanın bütün iyilikleri imana dayanıyor. Mü'min-i kâmil olduğu zaman... Her türlü hayrât u hasenatı hacı babalar yapıyor, mü'min insanlar yapıyor, severek yapıyor.

O bakımdan bunları çok söylemek gerekiyor. Siz de bu mübarek ayda bu hadis-i şeriften hatırunuzda olsun sevgili dinleyiciler, bir saniyenizi bile boşa sarf etmemeğe gayret edin! Ağzınız zikirle meşgul olsun...

Yunus Emre'miz Rh.A'in sözünü söyleyeyim:

*Yunus sen bu dünyaya niye geldin?  
Gece gündüz Hakk'ı zikretsin dilin!  
Evlîyâyâ uğramaz ise yolun,  
Göçtü kervan kaldın dağlar başında!..<sup>5</sup>*

diyor. Yâni, “Bu dünyaya niye geldin?.. Allah’a ibadet etmeye geldin! O halde gece gündüz Allah’ı dilin zikretsin!” diyor Yunus Emre... O da tabii yine hadis-i şeriflere dayalı, dînî bilgilerin desteklediği bir emir.

O bakımdan, Ramazan’da oruç tutun, gözünüze sahip olun, haramlara bakmayın!.. Dilinize hakim olun, zikrullahla, şهادet kelimesiyle, *Eşhedü en lâ ilâhe illa’llâh* diyerek, *Allah* diyerek, dâimâ sevap kazanın!.. Oruçlarınızı güzel tutun, teravihlerinizi kılın, camiye cemaati terk etmeyin!..

---

<sup>5</sup> Dr. Mustafa Tatçı, *Âşık Yunus*, s.139, ş. no: 168. Şiirin tamamı şöyle:

*Nice bir uyursun, uyanmaz mısın?  
Göçtü kervan, kaldın dağlar başında...  
Çağırışır dellallar, inanmaz mısın?  
Göçtü kervan, kaldın dağlar başında!*

*Bülbül olup dost başında ötegör,  
İyi amellerle yükün tutagör,  
Efendimin kervanına yitegör,  
Göçtü kervan, kaldın dağlar başında!*

*Emîr hac göçeli hayli zamandır,  
Muhammed cümleye dindir imandır,  
Delilsiz gidilmez yollar yamandır,  
Göçtü kervan kaldın dağlar başında!..*

*Yunus, sen bu dünyaya niye geldin?  
Gece gündüz Hakkı zikretsin dilin!  
Evlîyâyâ uğramaz ise yolun,  
Göçtü kervan, kaldın dağlar başında!*

Akşam namazlarını da camide kılın, iftarlık alın yanınıza... Hatta bir kutu bir şey alın, baklava, börek, hurma; camiye onunla gidin, etrafınızdaki insanların da oruçlarını siz açtırırsanız, onların sevabı kadar sevap da kazanırsınız. Hem de namazı evvel vaktinde cemaatle kılıp, büyük sevabı kazanmış olarak evinize gelirsiniz. Çoluk- çocuğunuzla ondan sonra, akşam iftarınızı geniş olarak yaparsınız.

Allah-u Teâlâ Hazretleri ibadetlerinizi kabul eylesin... Ramazan'dan istifade etmenizi nasib eylesin... Ramazan bitince, hakîkî bayramı; hem bu dünyada, hem ahirette bayram etmeyi Allah nasib eylesin...

Hem iftar vaktinde sevindiğiniz gibi; artık yemek yiyoruz, açlık bitiyor diye iftar ederken tabii oruçların bir ferahı, sevinci oluyor. Hem buradaki sevinciniz olsun, hem de ahirette Allah öylece sevindirsin... Cennetiyle, cemaliyle cümlelerinizi müşerref eylesin, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

*Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..*

**Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN**

**02. 02. 1996 - Medine**

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

